

İKV BİLGİ NOTU

KOMİSYONDAN ELEKTRİK PİYASASINI DÜZENLEMeye YÖNELİK REFORM TEKLİFİ

Erdem Tekçi, İKV Uzman Yardımcısı

Tüketicileri fiyat artışlarının olumsuz etkilerinden korumak amacıyla elektrik piyasası kurallarını düzenlemeye ve sabit fiyatlı elektrik sözleşmeleri kullanımını teşvik etmeye yönelik Komisyon tarafından hazırlanan reform teklifi, 14 Mart'ta kamuoyuyla paylaşıldı. Reform ile 2019/943 sayılı Elektrik Tüzüğü, 2019/944 sayılı Elektrik Yönergesi ve 1227/2011 Sayılı Toptan Enerji Piyasası Bütünlüğü ve Şeffaflığı Tüzüğü'nde (*Regulation on wholesale energy market integrity and transparency – REMIT*) mevzuat düzenlemeleri yapılması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kapasitesinin artırılması, tüketicilerin enflasyonun etkilerinden korunması ve AB'nin endüstriyel rekabet gücünün artırılması amaçlanıyor.

AB'nin reformun arkasındaki temel motivasyonu elektrik piyasalarında hayata geçirmek istediği üç hedefe dayanıyor. Bunlar enerjiye erişimde adaletin sağlanması, optimal düzeyde yatırım ve işletmeden oluşuyor. Ancak COVID-19 salgını, ardından da Ukrayna işgali ve Rusya'ya karşı yaptırımlar ile yoğunlaşan ortamda gaz arzında yaşanan şok ve beraberinde gelişen düşük elektrik üretimi nedeniyle elektrik fiyatları rekor düzeye ulaştı. AB ve Avrupa devletleri, bu durumu büyük bir krize yol açmadan idare edebilseler de, yatırım ve elektriğe erişim ve kullanım boyutlarında adil olmayan bir ortam gün yüzüne çıktı. Dolayısıyla AB, bu reform ile tüketici maliyetlerini kısa vadeli enerji piyasalarındaki dalgalanmalardan kurtarmayı, diğer bir ifadeyle enerji piyasalarındaki fiyatların öngörülebilirliğini artırmayı ve fiyat istikrarını uzun vadeli olarak sağlayabilmeyi hedefliyor.

Önerilerin reformların genel olarak üç başlık altında incelenmesi mümkün görünüyor:

1. Elektrik fiyatlarının fosil yakıt fiyatlarına daha az bağımlı hâle getirilmesi ve Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın rekabet gücünün artırılması,
2. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik talebin artırılarak ve daha istikrarlı bir fiyatlandırma yapılarak fosil yakıtların hem hane halkları hem de endüstri için fatura maliyetlerinin azaltılması,
3. Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üreten firmalarla daha uzun vadeli sözleşmeler yapılması.

Avrupa'nın Enerjideki Rekabet Gücünün Artırılması

Hâlihazırda AB'deki toptan elektrik fiyatı, son üretici ve hızla devreye alınabilen doğal gaz santralleri tarafından belirleniyor. Fakat geçtiğimiz yıl yaşanan enerji krizi nedeniyle doğal gaz fiyatlarında bir anda yaşanan artış, Avrupa'daki toptan elektrik piyasasının dengesini bozarken, bu sorunlu durum elektrik faturalarına yansımıştı. İşte AB, bu reform ile öncelikle doğal gazla rekabet edebilmek üzere piyasalara iklim dostu ve esnek çözümler sunmayı hedefliyor. Bu hedefi yerine getirebilmek için AB'nin elindeki en büyük koz, Avrupa Yeşil Mutabakatı'ndan kaynaklanan yükümlülükler ve kıtanın yenilenebilir enerji kaynağı potansiyeli olarak dikkat çekiyor. Dolayısıyla AB, bir yandan endüstrinin karbondan arındırılarak yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimini teşvik etmek

ve fosil kaynaklar dışında üretilen elektriğe uygun fiyatlı olarak erişimi hayata geçirmek istiyor. Bu sayede de daha açık ve adil rekabetin vuku bulduğu bir Avrupa toptan enerji piyasasının inşa edileceği tahmin ediliyor. Reform teklifi ile aynı zamanda tüketicilerin yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapabilmesi mümkün olabilecek ve güneş panellerinden üretilen enerjiyle sadece çatıyı kullanan tedarikçilere değil, komşu hanelere de elektrik sağlanabilecek. Ancak daha da önemlisi Komisyon, Üye Devletlerden fosil kaynaklar dışında elektrik üretmeleri için hedefler belirlemesini ve depolama için program hazırlamasını da teklif ediyor.

Elektrik Faturalarının Azaltılması ve İstikrarlı Bir Fiyatlandırma

Elektrik üretiminde yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını yükseltmeyi amaçlayan bu reform önerisi ile aynı zamanda bu kaynaklardan üretilen enerjinin düşük maliyetinin tüketicilere yansıtılması ve daha istikrarlı bir elektrik fiyatı belirlenmesi de amaçlar arasında yer alıyor. Spot piyasalar¹ gibi kısa vadeli piyasalardaki değerlerin elektrik faturalarına bizzat yansımaması için elektrik faturalarını fosil yakıt fiyatlarına daha az bağımlı hâle getirecek birtakım önlemler alınıyor. Bunun için de temel yol, fiyatların istikrarlı bir şekilde korunabilmesinden geçiyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik sistemlerine daha fazla entegre edilmesiyle talebin artırılması, depolama, düşük karbonlu ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi daha esnek çözümlerin geliştirilmesi eşgüdümlü olarak ilerleyecek ve bu sayede hem haneler hem de endüstriyel üretim için daha istikrarlı enerji fiyatları meydana gelecek. Fiyatlandırma ve talep arasındaki ilişkiyi daha etkili bir şekilde idare edebilmek için AB ve üye ülkeler talebi yönlendirebilecek. Örneğin kriz durumunda elektrik fiyatları üye ülkeler tarafından düzenlenebilecek ve elektriğin yoğun olarak kullanıldığı saatlerde talebi düşürebilecek önlemler alınabilecek. Bunlara ek olarak planlanan reformda AB Enerji Düzenleyicileri İşbirliği Ajansı (*Agency for the Cooperation of Energy Regulators – ACER*) ve ulusal düzenleyici kurumların toptan enerji piyasasının bütünlüğü ve şeffaflığını takip etme yetkisi artırılarak enerji konusunda kurumsal kapasitenin geliştirilmesi de önceliklerden biri olarak karşımıza çıkıyor.

Uzun Vadeli Sözleşmelerin Teşvik Edilmesi

Elektrik fiyatlarındaki dalgalanmaların önüne geçmek, fiyatlar üzerindeki spot piyasaların belirleyici etkisinin hafifletilmesi ve fahiş elektrik faturalarının engellenebilmesi için Komisyon'un hazırladığı reform teklifi, elektrik üreticileriyle daha uzun vadeli sözleşmeler yapılmasını da teşvik ediyor. Uzun vadeli sözleşmelerin teşvik edilmesiyle özellikle de şirketlerin enerji alım anlaşmaları (*power purchase agreement – PPA*) yaptığı piyasaların canlandırılması ve iki yönlü fark sözleşmelerinin (*Contracts for Difference – CfD*) zorunlu kılınması doğrultusunda elektrik üreticilerinin gelirlerindeki adaletsizliğin ortadan kaldırılması hedefleniyor. Üye Devletler açısından anlaşmaların daha anlaşılır bir dille hazırlanması ve uzun vadeli ödeme yükümlülüklerini yerine

---

¹ **Spot Piyasa:** Bir ticari ürünün toptancıdan veresiye olarak satın alındıktan en geç iki iş günü içinde belirlenen daha düşük bir fiyattan satış işleminin gerçekleştiği piyasalardır. Spot piyasalara örnek olarak pay piyasalarında yapılan işlemler, bankadan döviz satın alınması veya kuyumcudan altın alınması verilebilir. Spot piyasalarındaki elektrik satın alım işlemleri yapılması ile elektrik satışlarının dönemsel hacmi, gün içindeki en yüksek ve en düşük birim fiyatlar ve böylelikle gelecek dönemdeki fiyatlar ile ilgili istatistikler oluşturulabiliyor.

getirmeyen alıcıyla ilişkili finansal risklerin azaltılmasına katkı sunan araçlara adil erişimin sağlanması mümkün olacak. Böylelikle bir yandan fiyatların uzun vadeli olarak sabitlenmesiyle istikrarsız fiyatlarla mücadele edilecek, diğer yandan da AB endüstrisinin ve Yeşil Mutabakatın küresel rekabet gücü artırılabilecek. Buna karşın Üye Devletlere düşük karbonlu, fosil yakıtsız elektrik üretimine yönelik yeni yatırımlar için iki yönlü fark sözleşmeleri biçiminde kamu desteği sağlama yükümlülüğü de getiriliyor. Yani Üye Devletlerden rüzgâr, güneş, jeotermal, hidroelektrik ve nükleer kaynaklardan elektrik üretilmesi için yapılacak yeni yatırımlara verecekleri kamu desteğini, sözleşmedeki açılış ve kapanış fiyatları arasındaki farkın kâr ya da zarar olarak geri ödenmesine hükmeden fark sözleşmeleri biçiminde yapmaları bekleniyor. Dolayısıyla bu iki önlemler birlikte piyasaya likidite temin edilebilecekken diğer yandan değişken fiyatlara karşı tedarikçilerin ve tüketicilerin korunması amaçlanacak. Bütün bunlara ilaveten, Avrupa deniz havzalarını ilgilendiren açık denizlerde çok ülkeli yenilenebilir enerji projelerinin yaygınlaştırılması ve yenilenebilir enerji üretimi için pazara erişimin güvence altına alınması da reformun kapsamı içerisinde yer alıyor.

Özetle bu reformla nihai olarak, risk ve sermaye maliyetlerinin düşürülmesi, yüksek fiyatların olduğu dönemlerde astronomik gelirlerin elde edilmesinden kaçınılması, yenilenebilir ve düşük karbonlu enerji üretimi için güvenli ve istikrarlı bir yatırım ortamının sağlanması hedefleniyor. Başarılı olduğu takdirde söz konusu reform, AB sanayiinin ve Yeşil Mutabakatın rekabet edebilirliğini artırmanın yanında AB çapında enerji maliyetlerinin istikrarını ve öngörülebilirliğini sağlamakta kilit rol üstlenecek.